

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрямок підготовки, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 4	0101 Педагогічна освіта	нормативна
Модулів 3	6.010102 Початкова освіта	Рік підготовки 1
Змістових модулів 2		Семестр 2
ІНДЗ: €		Лекції 34 год.
Загальна кількість годин <u>144</u>		Практичні (семінари) 34 год.
Тижневих годин:	бакалавр	Самостійна робота 38 год.
Аудиторних- 3,77 год. самостійної роботи - 2,11 год. індивідуальної роботи- 2,11 год.		Індивідуальна робота 38 год.
		Форма контролю: <u>екзамен</u>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення курсу – забезпечення на сучасному рівні засвоєння студентами теоретичних знань, практичних вмінь і навичок, необхідних для організації виховної роботи в початковій школі.

Головним його **завданням** є: розкриття сутності національного виховання як цілісної системи, його науково-методологічних засад; висвітлення змісту, методів, форм, технології виховної діяльності.

1.3. Згідно вимог освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- мету, завдання, принципи виховання;
- загальні форми і методи організації виховного процесу;
- зміст процесу виховання;
- методичні основи виховання учнівського колективу;
- основні напрямки і форми організації позакласної і позашкільної роботи;

вміти :

- визначати мету виховання; конкретні завдання виховного впливу, виходячи із загальної мети національного виховання і рівня вихованості особистості;
- використовувати сучасні методи і прийоми, форми організації виховного процесу;
- здійснювати педагогічне керівництво процесом формування колективу;
- використовувати у виховній роботі духовні надбання українського народу, традиції народної педагогіки, передовий педагогічний досвід.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Теоретичні основи виховання

ТЕМА 1. Сутність процесу виховання

Виховання як спеціально-організований і свідомо здійснюваний процес. Спрямованість виховання на оволодіння особистістю суспільним досвідом. Виховання як вплив на систему відносин людини. Проблема мети і завдань виховання в її історичному розвитку. Поняття виховання в широкому і вузькому розумінні. Характерні особливості виховання. Структура та етапи процесу виховання.

ТЕМА 2. Закономірності і принципи виховання

Поняття "закономірності виховання" та їх психолого-педагогічні основи. Рушійні сили виховання. Перехід закономірностей виховання у принципи виховної роботи. Сутність і значення принципів виховання. Характеристика принципів виховання. Зміст і результати виховання.

ТЕМА 3. Загальні методи виховання

Поняття і сутність методу виховання. Різні підходи до класифікації методів виховання. Система загальних методів виховання. Методи формування свідомості особистості. Методи організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки. Методи стимулювання поведінки і діяльності. Методи контролю і самоконтролю. Прийоми педагогічного впливу як педагогічний інструмент вчителя. Багатоваріантність прийомів виховання. Засоби виховання. Залежність вибору засобів виховання від мети і стратегічних завдань виховання. Комплексне використання методів, прийомів і засобів виховання у виховному процесі.

ТЕМА 4. Форми організації процесу виховання

Принцип індивідуального підходу у вихованні. Сутність, цілі, завдання, зміст індивідуальної роботи. Особливості організації індивідуальної форми роботи з обдарованими дітьми. Організація роботи вчителя-вихователя з важковиховуваними учнями. Сутність групової форми організації процесу виховання. Класифікація гуртків за видами діяльності. Мета, завдання і зміст роботи гуртків. Структура та напрямки діяльності клубів за інтересами.

Виникнення масових форм організації виховного процесу. Характерні особливості масових форм організації виховного процесу. Основні шляхи підвищення ефективності масових форм організації процесу виховання.

ТЕМА 5. Сім'я як фактор виховання

Сім'я як умова та фактор розвитку і виховання дитини. Функції сім'ї та їх значення на різних етапах її життєдіяльності. Типологія сімей та їх вплив на виховання дітей. "Дім" як педагогічна категорія. Специфіка сімейного виховання. Виховний потенціал сім'ї та шляхи його реалізації. Основні підходи до організації сімейного виховання. Вплив авторитету батьків на розвиток і виховання дітей в сім'ї. Сім'я як можливий негативний фактор виховання дітей. Сучасні проблеми сімейного виховання. Єдність і узгодженість виховного впливу сім'ї та школи.

Тема 6. Учнівський колектив: методика його створення і розвитку

Розробка у педагогіці теоретичних основ колективного виховання. Колектив як провідний фактор формування суспільної сутності і всебічного розвитку індивідуальності. Сутність, змістовна характеристика, структура дитячого виховного колективу. Педагогічні функції і стадії становлення дитячого виховного колективу. Важливі засоби і методичні основи виховання колективу. Вимога до учнів як фактор формування і виховання колективу. Організація учнівського самоврядування. Закон розвитку (руху) колективу. Організація перспективних устремлінь учнів. Формування у колективі здорової громадської думки. Педагогіка паралельної дії. Накопичення і розвиток позитивних традицій спільної діяльності учнів. Самодіяльні групи і "неформальні" об'єднання.

Тема 7. Сучасні дитячо-юнацькі організації

Громада однолітків як суттєвий фактор розвитку дітей і підлітків. Дитячий рух і дитячі об'єднання, історія розвитку. Суспільний характер діяльності. Функції дитячих об'єднань та варіативність дитячого руху. Організаційні основи і принципи діяльності дитячих об'єднань. Форми взаємодії дитячих об'єднань зі школою. Позиція дорослих у дитячому русі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Зміст виховання у сучасній школі

Тема 8. Формування наукового світогляду школярів

Світогляд як узагальнена система поглядів, переконань, ідеалів. Сутність світогляду, його призначення. Функції світогляду та його структурні компоненти. Становлення і розвиток наукового світогляду. Формування у школярів основ наукового світогляду в навчально-виховному процесі. Активна трудова і суспільно-корисна діяльність як важливі складові процесу формування наукового світорозуміння особистості. Науковий світогляд і релігія. Світський характер виховання в сучасній школі.

Тема 9. Розумове виховання школярів

Спрямування розумового виховання на розвиток інтелектуальної культури особистості. Мета і завдання розумового виховання. Складові елементи розумового виховання школярів. Основні шляхи і засоби здійснення розумового виховання в процесі навчальної і позанавчальної діяльності. Пізнавальний інтерес та його роль у підвищенні ефективності розумового виховання.

Тема 10. Моральне виховання учнів

Мораль як форма суспільної свідомості. Основні поняття з питань морального виховання. Ідеї видатних педагогів про роль морального виховання в розвитку особистості. Сутність і "механізми" морального виховання в сучасній школі. Специфіка процесу морального виховання. Основні форми і методи роботи вчителя з морального виховання. Народні педагогічні методи у моральному вихованні школярів. Критерії моральної вихованості. Особливості морального виховання особистості у різні вікові періоди.

Тема 11. Виховання культури поведінки та свідомої дисципліни школярів

Поняття про свідому дисципліну. Формування свідомої дисципліни і культури поведінки як важливе завдання морального виховання. Сутність свідомої дисципліни і культури поведінки. Психолого-педагогічні основи дисциплінованості. Вікові аспекти формування свідомої дисципліни. Виховання свідомої дисципліни в цілісному навчально-виховному процесі. Шляхи і способи формування свідомої дисципліни школярів і подолання проявів недисциплінованості.

Тема 12. Естетичне виховання школярів

З'язок естетики і формування особистості. Функції естетичної свідомості. Джерела та сутність естетичного виховання. Мета, завдання, зміст естетичного виховання. Формування у школярів художньо-естетичних потреб, уявлень, понять і смаків. Залучення школярів до художньої творчості і розвиток у них естетичних здібностей. Естетичне виховання школярів у процесі навчання та в позанавчальний час. Критерії естетичної вихованості. Використання естетичного виховання з метою формування моральності учнів.

Тема 13. Трудове виховання школярів

Праця як головне джерело матеріального і духовного багатства суспільства, головний критерій соціального престижу людини. Сутність, функції праці і трудового виховання. Поняття працелюбства як особистісної якості. Завдання і зміст трудового виховання в школі. Система трудового

виховання. Структура і морально-естетичні аспекти процесу праці. Основні види трудової діяльності школярів. Виховання в учнів потреби у праці, свідомого ставлення до праці, бережливого ставлення до моральних цінностей суспільства. Організація трудової діяльності школярів. Профорієнтаційна робота з учнями.

Тема 14. Фізичне виховання і всебічний розвиток школярів

Сутність і функції фізичної культури. Фізичне виховання як фактор всебічного розвитку особистості. Мета і завдання фізичного виховання. Психолого-фізіологічні основи фізичного виховання. Принципи фізичного виховання. Сутність і система фізичного виховання. Зміст фізичного виховання, методи і форми організації фізичного виховання. Фізичні і моральні аспекти антиалкогольного і антитютюнового виховання.

Тема 15. Загальні основи статевого виховання

Мета і завдання статевого виховання. Необхідність статевого виховання у сучасних умовах. Особливості морально-сексуального розвитку дівчат і хлопчиків. Формування моральних відношень між хлопчиками і дівчатками. Педагогічні умови і способи духовного єднання учнів. Виховання культури почуттів. Статева освіта. Роль сім'ї і школи у статевому вихованні школярів.

Тема 16. Розвиток індивідуальності і самоактуалізація особистості у виховному процесі

Суть проблеми "індивідуальність особистості і колективне виховання". Завдання коригування індивідуального розвитку. Типологізація індивідуальностей. Техніка індивідуального підходу у вихованні. Диференційований підхід у вихованні. Поняття самовиховання. Взаємозв'язок виховання і самовиховання. Стимулювання самовиховання як основи виховного процесу. Організація самовиховання школярів.

Тема 17. Виховна робота школи з батьками учнів

Робота школи з сім'єю як важливий структурний компонент педагогічної діяльності. Мета і завдання роботи школи з батьками учнів. Функції роботи школи з батьками. Організаційні форми роботи з батьками. Ознайомлення батьків із змістом і методикою навчально-виховного процесу школи. Психолого-педагогічна просвіта батьків. Залучення батьків до спільної з дітьми діяльності. Коригування виховних впливів в окремих сім'ях. Організація роботи з батьківським активом і взаємодія з громадськими організаціями. Стиль і тон відносин з батьками.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Інд.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль I. Теоретичні основи виховання						
Тема 1. Сутність процесу виховання	8	2	2		2	2
Тема 2. Закономірності і принципи виховання	10	2	2		2	4
Тема 3. Загальні методи виховання	16	4	4		4	4
Тема 4. Форми організації процесу виховання	8	2	2		2	2
Тема 5. Сім'я як фактор виховання.	8	2	2		2	2
Тема 6. Учнівський колектив: методика його створення і розвитку.	12	2	2		4	4
Тема 7. Сучасні дитячо-юнацькі організації	10	2	2		4	2
Разом за змістовим модулем I	72	16	16		20	20
Змістовий модуль II. Зміст виховання у сучасній школі						
Тема 8. Формування наукового світогляду школярів	8	2	2		2	2
Тема 9. Розумове виховання школярів	8	2	2		2	2
Тема 10. Моральне виховання учнів	8	2	2		2	2
Тема 11. Фізичне виховання і всебічний	8	2	2		2	2

розвиток школярів.						
Тема 12. Естетичне виховання школярів	8	2	2		2	2
Тема 13. Трудове виховання школярів	8	2	2		2	2
Тема 14. Розвиток індивідуальності і самоактуалізація особистості у виховному процесі	8	2	2		2	2
Тема 15. Загальні основи статевого виховання школярів	8	2	2		2	2
Тема 16. Взаємодія школи, сім'ї і громадськості у вихованні школярів	8	2	2		2	2
Разом за змістовим модулем II	72	18	18		18	18
Усього годин	144	34	34		38	38

5. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Теоретичні основи виховання	
1	Тема: Сутність процесу виховання 1. Специфіка процесу виховання 2. Мета і завдання виховання 3. Характерні особливості виховання 4. Структура та етапи процесу виховання.	2
1	Тема: Закономірності і принципи виховання 1. Загальні закономірності процесу виховання 2. Перехід закономірностей виховання в принципи виховної роботи 3. Сутність і значення принципів виховання 4. Характеристика принципів виховання 5. Роль принципів виховання у формування в учнів особистісних якостей	2
2	Тема: Загальні методи виховання	4

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття ”метод виховання” та його сутність 2. Класифікації методів виховання 3. Методи формування свідомості особистості 4. Методи організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки 5. Методи стимулювання діяльності і поведінки 6. Методи контролю і самоконтролю 7. Варіативність прийомів і засобів виховання 8. Комплексне використання методів, прийомів і засобів у виховному процесі 	
3	<p>Тема: Форми організації процесу виховання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація форм виховної роботи з учнями 2. Мета, завдання, зміст індивідуальної форми роботи 3. Сутність групової форми організації процесу виховання 4. Характерні особливості масових форм організації виховного процесу 	2
4	<p>Тема: Сім'я як фактор виховання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виховний потенціал сім'ї та специфіка сімейного виховання 2. Основні підходи до організації сімейного виховання 3. Сучасні проблеми сімейного виховання 4. Єдність і узгодженість виховного впливу сім'ї і школи 	2
6.	<p>Тема: Виникнення та розвиток учнівського колективу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль колективу у всебічному розвитку індивідуальності дитини 2. Сутність і структура дитячого виховного колективу 3. Педагогічні функції і стадії становлення дитячого виховного колективу 4. Методи формування та розвитку колективу 	2
7.	<p>Тема: Сучасні дитячо-юнацькі організації</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дитячий рух і дитячі об'єднання, історія розвитку 2. Функції дитячих об'єднань 3. Організаційні основи і принципи діяльності дитячих об'єднань 4. Форми взаємодії дитячих об'єднань зі школою 5. Позиція дорослих у дитячому русі 	2
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Зміст виховання в сучасній школі	
8.	<p>Тема: Формування наукового світогляду школярів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Становлення і розвиток наукового світогляду, його сутність 	2

	<p>2. Функції світогляду та його структурні компоненти</p> <p>3. Формування у школярів основ наукового світогляду у навчально-виховному процесі та трудовій суспільно-корисній діяльності</p> <p>4. Науковий світогляд і релігія</p>	
9.	<p>Тема: Розумове виховання школярів</p> <p>1. Спрямування розумового виховання на розвиток інтелектуальної культури особистості</p> <p>2. Мета і завдання розумового виховання</p> <p>3. Складові елементи розумового виховання школярів</p> <p>4. Основні шляхи і засоби здійснення розумового виховання в процесі навчальної і позанавчальної діяльності</p>	2
10	<p>Тема: Моральне виховання учнів</p> <p>1. Мораль як форма суспільної свідомості</p> <p>2. Основні категорії морального виховання</p> <p>3. Специфіка процесу морального виховання в початковій школі</p> <p>4. Народні педагогічні методи у моральному вихованні школярів</p>	2
11	<p>Тема: Естетичне виховання школярів</p> <p>1. Естетика і формування особистості</p> <p>2. Мета, завдання, сутність естетичного виховання</p> <p>3. Зміст естетичного виховання в початковій школі</p> <p>4. Методи і засоби естетичного виховання учнів</p>	2
12	<p>Тема: Трудове виховання школярів</p> <p>1. Сутність, функції праці і трудового виховання</p> <p>2. Мета, завдання і зміст трудового виховання в школі</p> <p>3. Система трудового виховання</p> <p>4. Основні види трудової діяльності школярів</p> <p>5. Профорієнтаційна робота з учнями</p>	2
13	<p>Тема: Фізичне виховання і всебічний розвиток школярів</p> <p>1. Сутність і функції фізичної культури</p> <p>2. Мета і завдання фізичного виховання</p> <p>3. Система фізичного виховання та його зміст</p> <p>4. Методи і форми фізичного виховання</p> <p>5. Фізичні і моральні аспекти антиалкогольного і антитютюнового виховання</p>	2
14	<p>Тема 8. Загальні основи статевого виховання</p> <p>1. Значення, мета і завдання статевого виховання</p> <p>2. Особливості морально-сексуального розвитку дівчат і хлопчиків</p> <p>3. Статева освіта і виховання культури почуттів</p>	2

	4. Роль сім'ї і школи у статевому вихованні школярів	
15	Тема: Розвиток індивідуальності і самоактуалізація особистості у виховному процесі 1. Проблема: "індивідуальність особистості і колективне виховання" 2. Техніка індивідуального підходу у вихованні 3. Диференційований підхід у вихованні 4. Поняття самовиховання, взаємозв'язок виховання і самовиховання 5. Організація самовиховання школярів	2
16	Тема: Виховна робота школи з батьками учнів 1. Місце роботи школи з сім'єю у педагогічній діяльності та її функції 2. Психолого-педагогічна просвіта батьків 3. Організаційні форми роботи з батьками, з батьківським активом. Стиль і тон відносин з батьками 4. Коригування виховання в окремих сім'ях	2
	Разом	34

6. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Теоретичні основи виховання	
1.	Специфіка виховання як спеціально організованого і свідомо здійснюваного процесу	2
2.	Принцип цілеспрямованої орієнтованості на ціннісні відносини	2
3.	Методи самовиховання	4
4.	Комп'ютеризація, Інтернет як засоби виховання: досягнення і проблеми	2
5.	Народний світогляд як система поглядів, переконань і ідеалів	4
6.	Сутність і принципи громадянського виховання	2
7.	Основні типи та характерні особливості дитячих колективів	4
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Зміст виховання в сучасній школі	
	Використання в початковій школі трудових традицій українського народу у вихованні молодших школярів	2
	Народно-педагогічні засоби фізичного виховання дітей та їх використання в початковій школі	2

	Проблеми екологічного виховання молодших школярів	2
	Позакласна робота в умовах діяльності сучасної початкової школи	2
	Економічне виховання молодших школярів	2
	Форми і методи виховної роботи позашкільних закладів	2
	Педагогічні умови і способи духовного єднання учнів	2
	Психолого-педагогічні основи формування дисциплінованості молодших школярів	2
	Розвиток естетичних здібностей школярів засобами народної педагогіки	2
	Разом	38

7. Індивідуальні завдання

Кожний студент повинен виконати індивідуальне завдання дослідницького характеру, зміст якого має відображати обізнаність з проблемою дослідження і власну позицію студента

На основі аналізу науково-методичної, педагогічної літератури та періодичних видань студенти мають написати за індивідуальною темою та оформити реферат за такими вимогами

- а) титульна сторінка;
- б) план;
- в) вступ;
- г) зміст реферату згідно пунктів плану;
- д) висновки;
- е) список використаної літератури;

Об'єм реферату має складати 12-15 сторінок друкованого тексту.

Студент має підготуватись і здійснити захист реферату.

Тематика індивідуально-дослідних завдань:

1. Скласти короткий словник термінів з курсу "Теорія і методика виховання"
2. Дитинство як період онтогенезу і процесу виховання
3. "Опір вихованню" як педагогічна проблема та його конкретні прояви
4. Сучасні форми і методи роботи школи з батьками
5. Самодіяльні групи і "неформальні" об'єднання
6. Специфічна роль науки, мистецтва, праці у формуванні наукового світогляду учня
7. Використання методів народної педагогіки у моральному вихованні школярів
8. Народна педагогіка про методи і способи трудового виховання дітей
9. Педагогічна просвіта батьків як нагальна потреба сьогодення
10. Економічне виховання молодших школярів у процесі позакласної роботи вчителя
11. Особливості правового виховання молодших школярів
12. Ігровий підхід в організації виховної діяльності молодших школярів

13. Особистий приклад педагога як метод виховання школярів
14. Використання інформаційно-доказового методу у вихованні школярів
15. Розробити "Кодекс цінностей" з позицій українського національного виховання
16. Роль релігійно-духовного виховання у формуванні моральних цінностей молодших школярів
17. Зміст і форми позакласної виховної роботи в початкових класах
18. Взаємодія виховання і самовиховання в розвитку особистості молодшого школяра

8. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Екзамен

9. Методи навчання

Лекція, бесіда, дискусія, проблемний виклад навчального матеріалу, евристичний метод, дослідницький метод, метод проектів, практичні методи (вправи).

10. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Складові діагностики	Методи	Засоби
Діагностика цільового компоненту педагогічного процесу	Спостереження, аналіз	Підручники, посібники
Діагностика індивідуальних особливостей студентів	Тестування, аналіз робіт	Тести, письмові роботи студентів
Діагностика мотивів навчання	Анкетування, бесіда	Анкети
Діагностика міжособистісних взаємин	Метод соціометрії	Опитувальники
Діагностика якості освіти	Опитування, тестування	Комп'ютери, педагогічна практика
Діагностика інтелектуального розвитку студента	Бесіда, опитування, тестування, інтерв'ю	Тести, опитувальники, комп'ютери

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль 1 (поточне оцінювання)																	Модуль 2 (ІНДЗ)	Модуль 3 (модульний контроль)	Сума балів
Змістовий модуль I								Змістовий модуль II										екзамен	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	6	60	100
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2			

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

12. Методичне забезпечення

CD-R № 3 ”Теорія і методика виховання”

13. Список джерел

1. Азаров Ю.П. Семейная педагогика / Ю.П. Азаров. – М., Политиздат, 1985.
2. Андреева В.И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности: Основы педагогического творчества / В.И. Андреева. – Казань: Издательство Казанского университета, 1988.
3. Беспалько В.П. Складові педагогічної технології / В.П. Беспалько. – М.,1989.
4. Бех І.Д. Концепція виховання особистості / І.Д. Бех // Радянська школа. – 1991. – №5. – С. 29-34.
5. Білоусова В.О., Говорук Т.В., Кисельова Н.Ю. Виховання культури поведінки учнів / В.О. Білоусова, Т.В. Гончарук, Н.Ю. Кисельова. – К.: Радянська школа, 1986.
6. Вербицький В.В. Шляхи залучення школярів до позашкільної юнацької роботи / В.В. Вербицький. // Початкова школа. – 1995. – №1. – С. 30 – 31.
7. Волкова Н.П. Педагогіка / Н.П. Волкова. – К.: Академія, 2002. – 575 с.
8. Воспитание детей в школе. Новые подходы и новые технологии [Под ред. Н.Е. Щурковой] – М., 1992.
9. Воспитание сознательной дисциплины и культуры поведения школьников [Под ред. И.С. Марьенко]. – М.: Просвещение, 1982. – 178 с.
10. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: теорія і історія / В.М. Галузинський, М.Б. Євтух. – К.: Вища школа, 1995. – 198 с.
11. Гликман И.З. Теория и методика воспитания / Учебное пособие для вузов / И.З. Гликман. – М.: Владос-пресс, 2008. – 175 с.

12. Гончаренко С.І. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997.
13. Гордик Л.Ю. Организация классного коллектива / Л.Ю. Гордик – М.: Просвещение, 1984.
14. Дубасенюк О.А. Виховна діяльність педагога: соціально-історичний та психолого-педагогічний аспекти: Монографія / О.А. Дубасенюк. – Житомир, 1997. – 175 с.
15. Закон України "Про освіту"/ Голос України, 1996. – 25 квітня. – С. 1-3.
16. Захаров М.І. Професійна орієнтація школярів / М.І. Захаров. – М., 1988.
17. Иванов В.Д. Самодеятельность, самостоятельность, самоуправление / В.Д. Иванов. – М.: Просвещения, 1991.
18. Иванов І.П. Методика комунарського виховання / І.П. Іванов. – М., 1990.
19. Ігнатенко П.Р., Руденко Ю.Д. Національна система виховання: спроба концепції / П. Ігнатенко, Ю.Д. Руденко // Радянська школа. – 1991. – №7. – С. 45 – 49.
20. Казанкина Л.Г. Взаимосвязь процесса развития коллектива и нравственного формирования личности / Л.Г. Казанкина. – ЛГПИ им. А.И. Герцена, 1983.
21. Карпенчук С.І. Теорія і методика виховання / С.І. Карпенчук. – К., Вища школа, 1997.
22. Караковский В.А., Новиков Л.И., Селиванова Н.Л. Воспитание? Воспитание... Воспитание! / В.А. Караковский, Л.И. Новиков, Н.Л. Селиванова. – М., 2000.
23. Касьяненко М.Д. Педагогіка співробітництва / М.Д. Касьяненко. – К.: Вища школа, 1993.
24. Конникова Т.Е. Общая характеристика методов воспитания / Т.Е. Конникова [Под.ред. Г.И. Щукиной] – М., 1974.
25. Концепція виховання підростаючих поколінь суверенної України / О.В. Киричук // Радянська школа. – 1991. – № 6. – С. 15-19.
26. Концепція національного виховання // Освіта. – 1994. – 26 жовтня.
27. Короткова В.М. Общая методика учебно-воспитательного процесса / В.М. Короткова. – М.: Просвещение, 1983.
28. Крупа М.П. Ідея національної школи та шляхи її реалізації в сучасних умовах / М.П. Крупа // Початкова школа. – 1991. – №1. – С. 37-40.
29. Лихачев Б.Т. Теория эстетического воспитания в школе / Б.Т. Лихачев. – М., 1986.
30. Лихачев Б.Т. Философия воспитания / Б.Т. Лихачев. – М., 1995.
31. Макаренко А.С. Книга для родителей / А.С. Макаренко. / Пед. Сочинения: В 8 тт. – М.: Педагогика, 1985.
32. Маленкова Л.И. Теория и методика воспитания / Л.И. Маленкова. [Под ред. П.И. Пидкасистого]. – М.: Педагогическое общество России, 2004. – 475 с.
33. Марьенко И.С. Нравственное становления личности школьника / И.С. Марьенко. – М., 1985.

34. Методика воспитательной работы [Под ред. В.М. Короткова]. – М., 1990.
35. Федоренко Д.Т. Методика кружковой работы в начальной школе / Д.Т. Федоренко. – К.: РТМК, 1985.
36. Минаев Б.К., Шиян Б.М. Основы методики физического воспитания школьников / Б.К. Минаев, Б.М. Шиян. – М., 1989.
37. Морально-етичне виховання молодших школярів [За ред. В.П. Мацулевич]. – К.: Радянська школа, 1988.
38. Мудрость воспитания. Книга для родителей. [Сост. Б.М. Бим-Бад, С.Д. Днепров, Б.Г. Корнетов]. – М.: Педагогика, 1984.
39. Національна система виховання / Концепція . – К., Либідь. 1991.
40. Неменский Б.М. Мудрость красоты / Б.М. Неменский. – М., 1981.
41. Нісімчук А.С. Економічне виховання в сільській школі / А.С. Нісімчук. – М., 1990.
42. Кузь В.Г., Руденко Ю.Д. та ін. Основи національного виховання: Концептуальні положення / В.Г. Кузь, Ю.Д. Руденко та ін. – К.: Інформ. – вид центр "Київ", 1993.
43. Основы морали. Хрестоматия. Учебн. пособия для вузов [Под ред. О.С. Богдановой и др.] – М., 1993.
44. Педагогика [Под. ред. Ю.К. Бабанського]. – М., 1988.
45. Победоносцев Г.А. Совершенствуем систему воспитания / Г.А. Победоносцев. – М., 1989.
46. Подласый И.П. Педагогика / И.П. Подласый. – М.: Просвещение, 1996.
47. Практикум з педагогіки [За ред. О.А. Дубасенюк, А.В. Іванченка]. – Житомир, 2003.
48. Система эстетического воспитания школьников [Под ред. Герасимова С.А.]. – М., 1983.
49. Стельмахович М.Г. Народна педагогіка / М.Г. Стельмахович. – К.: Рад. школа, 1985.
50. Сухомлинський В.О. Мудра власть колектива / В.О. Сухомлинський. – М., 1987.
51. Сухомлинський В.О. Народження громадянина / В.О. Сухомлинський // Вибр. тв.: В 5-ти томах. – Т.3. – К.: Радянська школа, 1977.
52. Сухомлинский В.О. Про виховання / В.О. Сухомлинский. – К., 1977.
53. Сухомлинський В.О. Як виховати справжню людину / В.О. Сухомлинський. – К., 1975.
54. Теория и методика воспитательной работы [Под ред. Л.Ю. Гордина и др.]. – М., 1991.
55. Теория и методика коммунистического воспитания в школе [Под ред. Г.И. Щукиной]. – М.: Просвещения, 1974.
56. Учитель і світогляд: особливості становлення. – Житомир, 1998.
57. Ушинський К.Д. Праця в її психічному і виховному значенні / К.Д. Ушинський. Вибр. пед. твори: В 2-х томах. – Т.1. – М., 1975.

58. Фіцула М.М. Педагогіка / М.М. Фіцула. – К.: Академія, 2002. – 527 с.
59. Харламов И.Ф. Педагогика / И.Ф. Харламов. – М., 2000.
60. Шевченко Г.Т. Эстетическое воспитание в школе / Г.Т. Шевченко. – К., 1985.
61. Шпак О.Т. Економічне виховання учнів / О.Т. Шпак. – К., 1985.
62. Щукина Г.И. Педагогические проблемы формирования познавательных интересов школьников / Г.И. Щукина. – М., 1988.
63. Щуркова Н.Е. Новое воспитание / Н.Е. Щуркова – М., 2000.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. www.education.gov.ua – сайт Міністерства освіти і науки України.
2. www.tnpu.edu.ua – сайт Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
3. www.nduv.gov.ua — сайт бібліотеки ім. В. Вернадського.
4. www.edu.yar.ru/russian/navigator/index.html
5. http://www.osvita.org.ua/articles/?article_id=56